

1. Johdanto ja kulttuurin määritelmä

Kulttuuritoimen tehtävänä on edistää ja ylläpitää kuntalaisten hyvinvointia, sivistystä ja elinikäistä oppimista, lisätä luovaa osaamista ja innovaatioita sekä tukea alueen elinvoimaisuutta, elinkeinoelämää ja työllisyyttä. Kulttuuripalveluiden tavoitteena on tarjota laadukasta, monipuolista ja ympärivuotista kulttuuritoimintaa eri kohderyhmien tarpeet huomioiden. Kulttuuripalvelut on tarkoitettu kaikille kuntalaisille, ja ne mahdollistavat paljon kohtaamisia eri ikäisten ihmisten välillä.

Kulttuuripalvelut ovat tärkeä osa kunnan lakisääteisiä peruspalveluista ja yhä tärkeämpi osa kunnan hyvinvointityötä. Kulttuuripalvelut edistävät kuntalaisten identiteettiä, osallisuutta, yhteisöllisyyttä, hyvinvointia, elinvoimaa ja taloutta sekä kunnan vetovoimaa. Kunnan tehtävä on myös mahdollistaa, koordinoida sekä tukea muiden toimijoiden kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa.

Kempeleen edellinen kulttuuriohjelma on vuodelta 2014. Nyt ohjelma on tarpeellista päivittää tulevaksi neljäksi vuodeksi. Tavoitteena ja visiona on olla edellisen kulttuuriohjelman mukaisesti ”Kempele – kulttuurikunta 2026”. Tavoitteeseen pyritään panostamalla entisestään tapahtumatarjonnan monipuolisuuteen, taiteen edistämiseen sekä museo- ja perinnetyöhön. Tulevaisuuden kulttuurikuntana Kempele luo puitteet moninaiselle kulttuuritoiminnalle, joka edustaa jokaisen kuntalaisen kokemusmaailmaa ja näyttäytyy mielenkiintoisena myös ulkopaikkakuntalaisille.

Laki kuntien kulttuuritoiminnasta astui voimaan 1.3.2019 ja siinä määritellään kulttuurin käsite, jota sovelletaan myös tähän kulttuuriohjelmaan: kunnan kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jolla kunta edistää kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saatavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä.

2. Lait, Kempele-sopimus ja hyvinvointisuunnitelma

Uudessa laissa vahvistettiin kulttuurin roolia kunnan toiminnassa ja osana kunnan peruspalveluita ja hyvinvointityötä. Lain 3 § määritellään kunnan tehtävistä seuraavaa:

Kunnan tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa.

Tämän tehtävän toteuttamiseksi kunnan tulee:

- 1) edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä;
- 2) luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle;
- 3) edistää kulttuurin ja taiteen harrastamista sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa;
- 4) tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen;
- 5) edistää kulttuuriperinnön ylläpitämistä ja käyttöä sekä paikallista identiteettiä tukevaa ja kehittävää toimintaa;
- 6) edistää kulttuuria ja taidetta osana asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa;
- 7) edistää kulttuurista vuorovaikutusta ja kansainvälistä toimintaa ja toteuttaa muita kulttuuriin ja taiteeseen liittyviä toimia.

Kulttuuripalvelut ovat osaltaan toteuttamassa Kempele-sopimuksen tavoitteita ja toimenpiteitä. Näitä ovat mm. yhteisöllisysohjelman toteuttaminen ja tapahtuminen järjestäminen, historian ja perinteiden vaaliminen, Hyvän kasvun ohjelman päämäärien toteuttaminen ja kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen. Hyvän kasvun ohjelman osana toimivat myös opetuksen ja varhaiskasvatuksen kanssa kulttuurin kehittämistyöryhmät.

Hyvinvointiohjelmassa on yhtenä kuudesta ohjelman painopisteestä kulttuuritarjonnan ja tapahtumien lisääminen sekä lasten ja nuorten fyysisen ja psyykkisen jaksamisen vahvistamisen myös kulttuurin keinoin.

3. Nykytilan kuvaus

3.1 Kulttuurin resurssit

Kulttuuripalveluiden henkilöstöresurssit ovat lisääntyneet edelliseen kulttuuriohjelman 2014 tilanteeseen verrattuna. Tällä hetkellä kulttuuripalveluissa työskentelee kaksi kirjasto- /kulttuurityöntekijää sekä juuri työnsä aloittanut kokopäiväinen museo- ja kulttuurikoordinaattori. Lisäksi kirjasto- ja kulttuurijohtajan työpanos on noin 50 % työajasta. Kokonaisbudjetti vuodelle 2023 on 204644e. Kulttuurin budjetti sisältää myös kotiseutumuseon toiminnan ja tapahtumat.

3.2 Tilat ja tapahtumat

Kulttuuripalveluilla ei ole omia tiloja, vaan toiminta järjestetään kunnan eri tiloissa tilaisuuden luonteen mukaan. Tärkeää onkin turvata kulttuuripalveluille riittävä tilojenkäyttömahdollisuus sekä kaikissa tilojen kehittämisessä huomioida tapahtumien järjestämisen / kulttuurin tarpeet.

Kempeleessä on vuosittain toistuvia koko Akatemian yhteisiä tapahtumia: SnowZtorm-talvitapahtuma maaliskuussa, Amazing Kempele -pyöräilytapahtuma toukokuussa, Hyvä kasvaa Kempeleessä -tapahtuma elokuussa sekä Museon joulu -tapahtuma joulukuussa. Tämän lisäksi kulttuuripalvelut järjestävät konsertteja ja teatteriesityksiä eri saleissa, kirjastolla on paljon lasten esityksiä sekä aikuisille luentoja ja Museon kesä on täynnä eri ikäisille suunnattuja ilmaisia tapahtumia. Suosittuja ovat myös jokakesäiset yhteislaulutilaisuudet sekä Vanhan ajan viikko.

3.3 Kotiseutumuseo

Museotoiminta nykyisellä paikalla on aloitettu vuonna 1980. Kempeleen kotiseutumuseo esittelee tyypillistä pohjoispohjalaista pihapiiriä. Museo on avoinna kesäaikaan reilun kahden kuukauden ajan ja muutoin tilauksesta. Myös Museon joulu -tapahtuman aikaan museota pidetään avoinna. Kotiseutumuseo on vireä tapahtumapaikka, jossa vierailee vuosittain noin 6000 kävijää. Kesän päätapahtuma on vapaaehtoisvoimin toteutettava Vanhan ajan viikko, jonka aikana museolla vierailee lähes 2000 ihmistä.

Museopalvelut edistävät paikallishistorian ja perinteiden tuntemusta yhteistyössä perinnetoimikunnan ja Kempele-seuran kanssa. Myös yhteistyö varhaiskasvatuksen ja opetuksen kanssa on tärkeää. Museolla vierailee koululaisryhmiä systemaattisesti syyskuukausina. Museolla on aloitettu uusi vuosittain toistuva aineettomaan kulttuuriperintöön

liittyvä toiminta, tänä vuonna se on Pellavan matka -projekti. Projektissa viidesluokkalaiset pääsevät tutustumaan pellavan kasvatukseen ja työstämiseen langaksi.

3.4 Kotiseutuarkisto

Kotiseutuarkiston tehtävänä on tallentaa paikallista arkistoaineistoa, paikallista yksityisaineistoa, valokuvia ja perinnetietoa tutkijoiden, koulujen ja tavallisten kansalaisten käyttöön. Arkistoon on 1980-luvulta alkaen otettu vastaan yksityisten henkilöiden ja järjestöjen asiakirjaluvutuksia ja kerätty kempeleläisten muistoja, haastatteluja, perinnetietoa ja kotiseutukuvauksia. Arkistossa on myös runsaasti valokuvia ja lehtileikkeitä. Asiakirja-aineiston skannaaminen ja digitointi on aloitettu, mutta aineistoa on vielä runsaasti jäljellä. Oulunsalo-Kempele rintamaveteraanit Ry:n pöytäkirjojen skannaaminen on aloitettu syksyllä -23.

Kotiseutuarkiston fyysiset aineistot sijaitsevat kunnan arkistotilassa osoitteessa Kirkkotie 1. Kunnan päätearkisto muutetaan Kirkonkylän taloon valmistuviin tiloihin vuodenvaihteessa 2023–2024, ja kotiseutuarkiston muuttoa samaan tilaan suunnitellaan. Kotiseutuarkistoon lahjoitetut valokuvat on pääosin skannattu ja niiden luettelointi YKSA-kokoelmanhallintajärjestelmään on aloitettu. Osa sähköiseen arkistoon viedyistä kuvista on mahdollista tulevaisuudessa julkaista vapaasti tutkittaviksi. Tällä hetkellä kuvien ja aineiston tutkiminen tapahtuu museo- ja kulttuurikoordinaattorin kautta.

4. Tavoitteet vuosille 2023–2026

- **Kulttuuri- ja tapahtumatarjonnan hyödyntäminen**
Tapahtumat luovat ympäristöjä, joissa eri kohderyhmät voivat kokea kulttuurin eri muotoja. Kulttuuripalveluiden tuottamien tapahtumien arvoja ovat matalan kynnyksen osallistuminen, yhteistyöverkostoissa toimiminen, tukea tarvitsevien kohderyhmien (lapset, nuoret, ikäihmiset, erityisryhmät) huomioiminen ja kunnan vetovoimaisuuden lisääminen. Matalan kynnyksen tapahtumat ovat saavutettavia paitsi laajalle kohderyhmille, myös vaikeammin tavoitettaville ryhmille. Vuosittain toistuvien tapahtumien lisäksi kulttuuripalvelut suunnittelevat ja toteuttavat kuukausittain tapahtumia resurssien mukaan.
Tapahtumatarjonnan hyödyntämisellä tavoitellaan mahdollisimman laajaa yleisöä ja kulttuurin saavutettavuutta kuntalaisten keskuudessa. Tavoitteena on, että taide ja kulttuuri olisivat osa kaikkien kuntalaisten arkipäivää ja elintapaa.
- **Kulttuuriharrastamisen lisääminen**
Kulttuurin ja taiteen eri muotoja voi harrastaa Kempele-opistossa ja Akatemia Actionin toiminnassa. Myös taiteen perusopetusta voi saada Kempele-opistossa. Kulttuuriohjelman tavoitteena on mahdollistaa taiteen ja kulttuurin saavutettavuus harrastusmahdollisuuksissa. Mittarina on kurssien ja osallistujien lukumäärä.
- **Museo- ja perinnetyö edistäminen:**

Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan ihmisen muovaamaa luonnonympäristöä. Pihapiirit, puut ja rakennukset muodostavat omaleimaisia ja tärkeitä paikallisia kulttuuriympäristöjä. Menneisyyden ja nykyisyyden tulisi näkyä kerrostumina maisemassa ja kuntakuvassa. Kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöjä tulee vaalia ja ylläpitää sekä säilyttää tuleville sukupolville.

Museo, kotiseutuarkisto ja Kempele-seura keräävät paikallista perinnettä: esineet, kuvat, muistot, elävä perintö, dokumentit jne. Perinteen kerääminen on jatkuva prosessi, jota tehdään yhteistyössä paikallisten ihmisten ja yhteisöjen kanssa. Myös ajatus paikallisesta perinteestä muuttuu ja kehittyy koko ajan, paikallinen kulttuuri elää yhteisössään ja uudet sukupolvet luovat uusia perinteitä. Siten myös tämän ajan ilmiöitä ja elävää perinnettä tulee kerätä.

Perinnetoimikunta on kunnanhallituksen nimeämä toimielin, joka on aloittanut toimintansa keväällä 2022. Veteraaniperinnön siirtäminen tuleville sukupolville on yksi tärkeimmistä painopisteistä tuleville vuosille. Perinnetoimikunta laatii vuosittain toimintasuunnitelman, joka ohjaa perinnetyötä ja perinteen keräämistä. Myös itsenäisyysjuhlan ja Veteraanipäivän tilaisuudet ovat osa perinnetoimikunnan työtä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

- **Taiteen edistäminen elinkeinona**

Kunnan tehtävänä on myös luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle. Kulttuurin ja luovan talouden eri osa-alueilla ammattimaisesti toimivien henkilöiden toimintaedellytyksiä vahvistetaan tarjoamalla kempeleläisille taiteilijoille työtiloja vuokrattavaksi. Samoin prosenttitaitteen periaatteen systemaattinen käyttöönotto vahvistaa taiteilijoiden elinkeinoa ja elinvoimaisuutta. Paikallisia taiteilijoita ja esiintyjä hyödynnetään vuosittaisessa kulttuuritarjonnassa ja osallistetaan kulttuuritarjonnan suunnitteluun. Kulttuuripalvelut vahvistavat kunnan ja kunnan alueella vaikuttavien toimijoiden yhteistyötä tapahtumien tuottamisen osalta ja luovat edellytyksiä erilaisten tapahtumien järjestämiseen.

Taiteilijaresidenssi toiminnan aloittaminen on yksi kulttuuriohjelman tavoitteista ja se mahdollistaa kansainvälisen yhteistyön ja kulttuurisen vuorovaikutuksen.

5. Toimenpiteet vuosille 2023–2026

5.1 Kulttuuri- ja tapahtumatarjonnan hyödyntäminen:

- kunnan oma kulttuuri- ja tapahtumatuotanto (tapahtumien ja tilaisuuksien lukumäärä/osallistujien määrä),
- erityisryhmien kulttuuritarjonta (osallistujien määrä),
- Oulu2026 kulttuuripääkaupunkivuoteen osallistuminen.
- Lukemisharrastuksen edistäminen (lainaus/asukas, lukudiplomien suorittaneiden määrä)

5.2 Kulttuuriharrastamisen lisääminen:

- Akatemia Action (kulttuurikerhojen määrä/osallistujat),
- Kempele-opisto (kulttuurikurssien määrä/osallistujat),
- Taiteen perusopetus (osallistujien määrä)

5.3 Taiteen edistäminen:

- prosenttitaideperiaate rakennushankkeisiin (rakennushankkeiden taidebudjetti)
- taidesymposiumit (osallistujien määrä)
- taiteilijoiden työskentelytilat (tilojen määrä)
- residenssitaiteilijatoiminta (residenssitilojen käyttöaste)

5.4 Museo- ja perinnetyö:

- kotiseutuarkiston ja museon kokoelman luettelointi ja digitoiminen (digitalisaatioaste)
- Kotiseutumuseon toiminta (kävijät/vuosi)
- Museo- ja perinnetyön jalkauttaminen eri kohderyhmille (ryhmät/osallistujat)
- kulttuuriympäristöjen ja rakennusten säilyttäminen ja kunnostaminen (euromäärä)
  - o Junntilan tila,
  - o Pirilän alue (aitat, pihapiiri, rakennukset),
  - o Koulumuseo C-talon tilaan,
  - o Museon rakennukset ja piha,
  - o Meijeri.

6. Arviointi ja mittarit

Kempeleen kulttuuripalvelut seuraavat toimintaansa ja taloutta osavuosisikatsausten, tilinpäätöksen ja toimintakertomusten yhteydessä. Yhteisöllisyysvaliokunta on kulttuuripalveluita ohjaava taho. Tämän lisäksi kulttuurin tilannetta seurataan ja arvioidaan osallistamalla alueellisiin ja valtakunnallisiin kyselyihin esim. TEAviisariin.

TEAviisari on Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyössä kunnille kehittämä valtakunnallinen työväline, jonka kautta kuvataan terveydenedistämisasiivisuutta eli kunnan toimintaa asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Yksi TEAviisarin kokonaisuuksista on kunnan kulttuuritoiminta, joka otettiin mukaan TEAviisarin kokonaisuuteen vuonna 2019. Kulttuurin osalta seurataan alakategorioita sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, osallisuus sekä muut ydintoiminnot. TEAviisarin tulos luo lähtötason, jonka pohjalta pystytään jatkossa vertaamaan kulttuuritoiminnan kehitystä Kempeleessä.